

Onze bibliotheek en „als we nu eens“

Op de inkomsten onzer Bibliotheek worden allerlei blikken geslagen (om een veelgebruikte uitdrukking te bezigen van sommige oefenaars uit de vorige eeuw, die deswege blikslagers geheten werden): blijde en dankbare blikken, soms ook begerige. Laatstbedoelde blikslagers komen dan wel eens voor de dag met een of ander plannetje, om inplaats van voor onze Bibliotheek, een min of meer aanzienlijk deel van die „vette buit“ te bestemmen voor een of ander doel, dat ook zo heel nodig moet bereikt worden: daar in Kampen hebben ze al zoveel boeken, en er is al zoveel geld aan besteed, het wordt langzamerhand welletjes.....

Dat is het ogenblik voor het oplaten van een „als we nu eens“-vliegertje.

Het laatste proefballonnetje, dat mij onder 't oog kwam (ik geloof dat het, welgeteld, nummer 5 is) was dat van een broeder die veel houdt van degelijke preken en mede daarom van degelijke domine's, en die nu 50 pct. van onze inkomsten wil bestemmen voor de bibliotheken van a.s. predikanten — andere kerkelijke bladen buiten de kerkbode waarin hij schreef werden verzocht, dit over te nemen.

Ja, ja, maar, m'n lieve mensen!

Zeker, zeker, dit voorstel van die bestbedoelende broeder, daar zit wat in.

Maar er is veel meer, dat er niet in zit.

Mag ik eens enkele voor de hand liggende dingen noemen?

Primo: dit voorstel komt zo ineens uit de lucht vallen, plotseling, zonder enige voorafgaande inleiding, zonder nader overleg, zonder iets ook dat kon doen vermoeden, waarschijnlijk kon doen zijn. Ik zou zo willen opmerken: behoorlijk ware geweest, als de voorsteller zich eerst eens, laat ons zeggen, tot de bibliothecaris gewend had, met de vraag: hoe staat het eigenlijk met die boekery van Broederweg 15? Hoeveel zijn we daarmee? Ik dacht, dat zoiets toch wel op z'n plaats geweest was. Nu bevindt genoemde functionaris zich zo ongeveer in de positie van een aannemer, die naar een bepaald bestek een gebouw heeft op te trekken en, met het heilwerk bezig zijnde, de kans loopt, dat hij de helft van de heipalen zonder voorafgaande kennisgeving aan z'n neus ziet voorbijgaan. Of in de positie van die burger, van wie ik eens las, op wie de sergeant-instructeur in de ruwe oude tijd doelde, toen hij de troep wat „vormen en manieren“ wilde bijbrengen: „Mannen, als een soldaat met een burger in een bierhuis twist krijgt, dan drinkt hij bedaard zijn bier uit, en gaat naar huis. Jansen, wat doe je nu, als je met een burger in een bierhuis twist krijgt?“ Jansen: „Dan drink ik bedaard zijn bier uit en ga naar huis“.

Wel leuk van die soldaat.

Maar minder leuk voor die burger.

En 't komt iemand wel wat vreemd voor, als hij de helft van zijn portie zo kalmjes, bedaardweg, door een ander ziet inpalm.

Secundo: Heel deze actie gaat uit van een Dames-comité, dat vrijwillig zich belast heeft met dit prachtige werk, en dat van meet af een bepaald doel zich voor ogen gesteld heeft. En onze kerkleden hebben zich met enthousiasme aan dit plan gewonnen gegeven. Gaat het nu aan, om à bout portant deze doelstelling goeddeels te verleggen, zonder het Damescomité daarover te raadplegen of daarin enigszins te erkennen?

Tertio: Wie belet een ander, terug te grijpen naar proefballonnetje 1 tot 4, of nummer 6 op te laten? Wie zal dan uitmaken, wat vóór gaat, en het meest nodig is? Of wat zal 't eind zijn, als ze alle 5 of 6 eens de hoogte ingaan?

Quarto. De voorsteller kan weten, dat, wil de Bibliotheek enigszins op de hoogte blijven, of liever: komen, de thans aanwezige boekenschat, hoe dankbaar we ook zijn, volstrekt onvoldoende is. Herhaaldelijk is dezerzijds gepubliceerd, dat we met onze Bibliotheek nog maar in de kinderschoenen staan. Ik oordeel niet, hoeveel buizen, stangen, pijpen, zuigers enz. er nodig zijn om de machinekamer van een stoomboot behoorlijk te laten functioneren, of hoeveel draadjes er in een telefoon-tocstel aanwezig moeten zijn. Ik heb er geen kijk op. Maar 't stemt wat minder prettig als buitenstaanders niet slechts een bepaald oordeel hebben over de benodigde omvang van een Bibliotheek als de onze, maar aanstonds ook rechtstreeks ingrijpen in haar voedingsbronnen.

Quinto: Voorsteller bereikt zijn doel niet, als hij alleen voor de studenten een bibliotheek wil. Ook tal van jonge domine's hebben te weinig boeken. Hoe groot is het gezamenlijk getal van hen, die voor het plan in aanmerking komen? Ik weet het niet. Stellen we eens: 150. Dan krijgt ieder gedurende enkele jaren f 60. —..... als de inkomsten op peil blijven. Voorsteller verwacht bij aanvaarding van zijn plan vermeerdering van inkomsten. 't Is mogelijk. Maar feit is, dat de inkomsten thans zijn in dalende lijn. En nu dacht ik, dat als een student predikant wordt, het uitnemend is, dat de kerk, die hem beriep, zo nodig ook denkt aan zijn boekenkast. Maar dat is een zaak van die plaatselijke kerk. Voor een gemeente van zeg 200 zielen betekent f 60 per jaar een bedrag van ruim

1/2 cent per week per hoofd. Moet daarvoor een speciale landelijke actie ondernemen?

Sexto: Zouden we voorlopig de „als we nu eens“-plannetjes niet opbergen? Kampen heeft aller steun nog zo hard nodig. En hoe meer de Bibliotheek zich uitbreidt, des te beter kunnen we voldoen aan de aanvragen van domine's, die uit de Bibliotheek boeken ter leen vragen. Mag ik haar in uw allerdaadwerkelijke belangstelling aanbevelen? Misschien mag ook ik verzoeken: „andere kerkelijke bladen...“ enz. P. D.

* Brochures de Bondt-Weggemans

Prof. Dr A. de Bondt schreef in „De Bazuin“ onderstaande recensie over het postuum geschrift van Prof. Dr S. Greijdanus, Heilige Geschiedenis, uitgave Oosterbaan & Le Cointre, Goes, 1951:

Prof. Greijdanus is jarenlang hoogleraar geweest aan onze Hogeschool, heeft zich daar geopenbaard als een hard werker en als een uitnemend exegeet.

Dit moeten ook de mensen in onze Kerken bedenken, als ze soms dit geschrift van Prof. Veenhof, die de Heilige Geschiedenis van Prof. Greijdanus uitgeeft, in handen krijgen. Het is jammer, dat de ellenlange inleiding (51 pag.) dit werk gedegradeerd heeft tot een propaganda-geschrift voor de Vrijgemaakten. Deze studie over de Heilige Geschiedenis vind ik één van de minst geslaagde werken van Prof. Greijdanus. Maar met een overledene gaan we niet polemiseren. Toch prikkelt de critiekloze aanvaarding door Prof. Veenhof van alles, wat Prof. Greijdanus leerde, onwillekeurig tot verzet. De Weggemans en ondergetekende hebben tijdens het leven van Prof. Greijdanus zijn geschriften in verband met de Synodebesluiten nauwkeurig geanalyseerd en sterk gecritiseerd. Noch Prof. Greijdanus, noch iemand anders heeft ons betoog weerlegd.

De adoratie van Prof. Veenhof en zijn critiekloze instemming is alleen maar verbazingwekkend.

Degenen, die Prof. Greijdanus zeer hebben leren waarderen als exegeet, zoals ondergetekende, zullen zijn commentaren in ere houden. Daarin vinden en vinden we de eerlijke exegeet. Van wie elke theoloog leren kan.

Tot zover de „recensie“.

Nu zullen we niet al te veel werk maken van die eerste volzin. Want dat die niet juist is, staat voor ons vast. Stond ook voor Greijdanus vast. Drie van de toenmalige docenten (Greijdanus, Dam, Schilder) hebben zich geresoliseerd, dat ze benoemd waren aan een School, die tot taak had, te doceren op de basis van Schrift en Drie Formulieren van Enigheid. Later hebben onbevoegden die School willen veranderen, door ze te binden aan wat: a) onverbodbaar en onjuist was: de combinatie Schrift-Drie Formulieren en zestien puntjes. Die verandering hebben die drie niet aanvaard; ze hebben dus de oude School voortgezet volgens de ondertekeningformule; en ze hebben haar bewaard voor de wetenschappelijke blunder, te denken, dat men in staat zou zijn niets te leren, dat niet helemaal klopte met die zestien puntjes plus de Drie Formulieren. Niemand is daartoe in staat; en de pertinente tegenspraak, die ook in Dr de Bondt's kring tegen die zestien puntjes vernomen is, bewijst, dat die drie docenten gelijk hebben gehad. Kortom: aan de instelling, die Dr de Bondt „onze“ Hogeschool noemt, is ook Greijdanus nooit verbonden geweest. Hij bleef waar hij was — en dat hebben de kerken erkend, die hem zijn blijven ontvangen, ook na zijn duidelijke „neen“ tegen die zestien puntjes, waarover steeds meerderen zich generen.

Wat de recensent zegt aan het adres van collega Veenhof blijft rusten. Wie van „adoratie“ spreekt, mag het 'n tikje ruwer zeggen dan de collega-exegeet van Dr de Bondt aan Oudestraat 6 (die collega sprak van een welhaast gecanoniseerde Greijdanus), het is er niet minder onwaar en grof om. Verontwaardiging over het doen ener synode, die zich — zoals ik Zondag in 'n preek over het 9e gebod hoorde — aan het negende gebod vergreep (en ook aan het vijfde: gedelegeerden eerden hun delegatoren niet meer), en die toch Greijdanus „voorniste“ wegens openbare grove zonde tegen het vijfde en negende gebod, — deze verontwaardiging over zo'n synode is nog geen adoratie van de gevonniste. Alexander Stein spreekt in zijn brochure „Adolf Hitler, Schiller der 'Weisen von Zion“ in III, 5, over: „Die Umkehrung der Weltgefahr“. Hier is „Umkehrung der Kirchengefahr“. Intussen — al zou (des neen!) Prof. Veenhof een postuum boek over de Heilige Geschiedenis (waarin een biografie van de auteur op haar plaats was) hebben doen uitlopen op een propaganda-geschrift voor de „Vrijgemaakten“ (hoewel het geschrift zelf er geen woord over rept), dan heeft Prof. de Bondt de recensie doen uitlopen op een propaganda-stukje voor de anti-vrijheids-campagne. In het onderstelde geval waren die twee dus „quitte“.

Maar we zien ineens, dat Prof. de Bondt in de naïeve mening verkeert, dat niemand zijn brochures (geschreven in bond met de Weggemans) heeft weerlegd. Wij menen, dat ze allang weerlegd zijn — in ettelijke artikelen, ook al grepen die andere auteurs bij hun jasje.

Maar nu Prof. de Bondt meent, dat hij en de W. niet weerlegd zijn, willen we nog wel eens — bij stukjes en beetjes — er eens wat van gaan zeggen. Niet te veel tegelijk, opdat het niemand veele, als 't allemaal tegelijk kwam.

We beginnen dus. Voor de voet op.

1. In I, 6 staat: „de synode achtte het niet oorbaar, in de tijd toen Prof. Schilder door zijn gevangenschap niet aanwezig kon zijn, deze materie (der meningsverschillen) in behandeling te nemen“. Dat is onjuist. Ze was niet eens klaar. Maar de commissie — die nog druk aan het werk was — is wel degelijk voortgegaan tijdens Schilder's gevangenschap. Voorzitter: dr W. A. v. Es. Een der leden: prof. dr J. Riddertbos.

2. In I, 6/7 wordt van een ongenoemde geciteerd, dat

OP EN OM 'T KERKPLEIN

Evangelie en Wet

Ze was opgegroeid in een streek van Friesland, waar een keihard Modernisme onbetwist heerschappij voerde. De kerk had ze niet anders gezien dan op een hemelvaartsdag. Dat was de enige keer — voorzover zij zich later herinnerde — dat ze een kerkdienst had bijgewoond. De dominee, bekend schoonvader van een nog meer bekend socialistisch voorvechter — had aan haar en enkele andere kinderen onder het geringe gehoor ook bijzondere aandacht geschonken. Dat herinnerde zij zich later nog wel. En ze had er, als ze in die latere tijd in de Gereformeerde kerk zat, vaak aan gedacht, wanneer die Gereformeerde dominee glad over alle kinderhoofdjes had heengepreekt. Dan moest ze vaak denken aan het woord van de Heiland: „de kinderen der wereld zijn voorzichtiger in hun geslacht dan de kinderen des lichts.“

Want die oude dominee was op die hemelvaarts-morgen „voorzichtig“ geweest. En met kwistige hand had hij het onkruid gezaaid in de harten van die kindertjes onder de kansel, „Kinderen“ — zo had hij ongeveer gezegd — „kinderen, als jullie met een bal speelt, en jullie de bal omhoog gooit, dan valt die bal altoos weer naar beneden. Dat is trouwens met alle dingen zo. Dat is de zwaartekracht. Alles valt. Een mens ook. Een mens kan wel naar beneden vallen, maar een mens kan niet van de aarde naar boven gaan. Dat weten jullie wel. En daarom is het ook niet wáár, dat de Heere Jezus van de aarde is opgevaren naar de hemel. Dat te denken is bijgeloof.....“

Dát herinnerde ze zich later nog van die preek.

En dat zaad droeg vrucht.

Aan wonderen geloofde ze niet..

Zo groeide ze op.

In die keiharde moderne omgeving.

Onder mensen, die hard waren, ook voor haar.

Veel liefde heeft ze als kind en als meisje niet gekend.

Tot dat Gods liefde haar zocht.

Er kwamen mannen en vrouwen in haar dorp, die het Evangelie predikten. Ze meende later, dat het iets van het Leger des Heils was geweest. Hoe het zij — bij het Leger is ze nooit gekomen, maar het heil kwam wel tot haar. Een van die mannen sprak over de liefde van God. En over de liefde van de Heere Jezus Christus, die, om ons te redden, de hemel verliet. Dat greep haar. En zij gaf er acht op. En bewaarde die woorden in haar hart. Ze begeerde de Heere Jezus te leren kennen. Daarvoor moest ze echter in de kerk op haar dorpje niet zijn. Dat wist zij wel. Daarom las zij maar in de Bijbel.

Veel begreep zij er niet van.

Maar ze hield aan in het lezen.

Zocht vooral naar één ding: wat je nu doen moest om de Heere Jezus te dienen. Daarnaast dorstte haar bekeerd hart.

Want bekeerd was ze.

Al wist ze dat zelve nog niet.

Het Evangelie van de liefde Gods had haar getrokken uit de duisternis tot het licht. Ze was bekeerd tot de opperste Herder onzer zielen.

Als de mensen haar op dat punt hadden moeten „testen“ had ze vast op alle punten, die ons te weten nodig zijn, onvoldoende gekregen. En ze had ook de bekering nog wel van node. Want ze had niet alleen een scherp verstand, ze had ook een scherpe tong, een, die ze ook duchtig roerde. Maar de vraag liet haar niet los: wat moet ik dóen?

Tot ze op zekere dag het Woord Gods las in 1 Petrus 3: „Want wie het leven wil liefhebben en goede daden zien, die stille zijn tong van het kwade, en zijn lippen, dat zij geen bedrog spreken; die wijke af van het kwade en doe het goede, die zoeken de vrede en jage die na“.

Toen wist ze het.

Daar begon toen het weten, hoe groot haar zonden en ellende waren, daar begon het jagen naar de verlossing, die in Christus Jezus is, daar zette het nieuwe leven in.

De goede Herder heeft haar verder geleid.

Haar op een andere plaats gebracht in de gemeenschap Zijner Christelijke Kerk.

Ik heb haar gekend toen ze oud was.

Vele baren en vele golven waren over haar heen gegaan.

Maar haar woorden waren altoos in aangenaamheid. Met zout besprengd.

Ik moet vaak aan haar denken als ik stuit op de kwestie van Wet en Evangelie.

Is het toch: Evangelie en Wet?

D. E. C.

„gezien onder het gezichtspunt der Goddelijke verkiezing er geen afval is, maar gelet op onze roeping is er wel afval“. Daaruit wordt dan geconcludeerd, dat „volgens deze voorstelling“ (van de ongenoemde) „de Schrift ons enerzijds leert, dat er geen afval der heiligen is, maar anderzijds, dat wedergeborenen kunnen afvallen en verloren gaan“. Dat is natuurlijk een valse conclusie. Want de lezers van dr de Bondt-de Weggemans denken natuurlijk hierbij aan wedergeboorte in Kuyperiaanse zin. Maar de ongenoemde schrijver dacht aan wat anders. Daarom zet hij ook: „gelet op onze roeping“. Men moet ook (juist!) ongenoemde eerlijk citeren. En zouden de